

3. Výkonnost odvětví

Hrubá přidaná hodnota se loni snížila o 5,5 % a mírně tak překonala rekordní propad z krizového roku 2009.

Řada odvětví projevila během podzimních restriktivních opatření dobrou adaptační schopnost.

V 1. i 2. čtvrtletí přispíval k poklesu výkonu ekonomiky nejvíce zpracovatelský průmysl, v dalším období uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství.

V některých odvětvích služeb byly loňské propady HPH rekordní.

Na rozdíl od zpracovatelského průmyslu či energetiky nedošlo ve stavebnictví na konci roku k oživení.

Pokles HPH v ekonomice byl nejvíce tlumen vyšším výkonem veřejných služeb.

Nejvíce rostla HPH v zemědělství, lesnictví a rybnářství. Projevily se

Jestliže restriktivní protipandemická opatření tvrdě dopadla v 1. čtvrtletí 2020 primárně na odvětví těsně navázaná na cestovní ruch, během následujícího kvartálu již dokázala na několik týdnů ochromit klíčovou část ekonomiky. Hrubá přidaná hodnota (HPH)¹ tak mezikvartálně propadla o rekordních 9,6 % a prohloubila tak svůj pokles z 1. čtvrtletí (-2,4 %). Ve 3. čtvrtletí byla většina významných restriktivních opatření zrušena a ekonomika se tak mohla opět nadechnout. Rychlou resuscitaci dokládá 7,5% mezičtvrtletní růst HPH, jenž rovněž neměl v téměř 25leté dostupné časové řadě obdoby. Výrazné zhoršení epidemické situace v poslední čtvrtině roku pokračující oživení hospodářství silně utlumilo, avšak nezastavilo. Jeho dopady byly oproti jarnímu období více selektivní, postihly především obory úzce navázané na spotřebu domácností. Řada oborů projevila dobrou adaptační schopnost, když těžily z příznivějšího vývoje zahraniční poptávky i vyšších výdajů sektoru vládních institucí. Za celý loňský rok HPH klesla o 5,5 % a těsně tak předčila útlum z roku 2009, jenž byl v historii samostatné ČR dosud nejvyšší.

Loňský útlum přidané hodnoty byl úzce svázán s poklesem počtu odpracovaných hodin (-6,0 %), třikrát vyšším než v krizovém roce 2009. Rovněž skladba nejcitelněji zasažených odvětví nebyla identická a v průběhu loňského roku doznala podstatných změn. Zatímco ve všech předešlých obdobích recese v historii samostatné ČR hrál prim průmysl, loni se na poklesu výkonu ekonomiky podepsal nejvíce sektor služeb (příspěvek -3,3 p. b.), konkrétně zejména uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (-2,2 p. b.)². HPH v tomto odvětví se za loňský rok propadla nejvíce v novodobé historii, obdobně jako v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech či v odvětví ostatní činnosti služeb³. Příspěvek průmyslu činil loni -2,1 p. b. Nejvíce táhl dolů celou ekonomiku v 1. pololetí, kdy se na jeho výkonu podepsalo dubnové uzavření provozoven klíčových exportních podniků. Ve druhé půli roku naopak těžil z rychle oživující zahraniční poptávky související i s příznivým vývojem důležitých východoasijských ekonomik. Ve 4. čtvrtletí činil příspěvek průmyslu k meziroční změně HPH v ekonomice jen -0,4 p. b. Oživení poptávky i plynulá výroba ve zpracovatelském průmyslu měly pozitivní dopad i na energetiku. K podobnému oživení nedošlo ve stavebnictví. Díky setrvačnému charakteru produkce i vysoké zásobě zakázek měla protipandemická opatření v tomto odvětví zpočátku menší dopad a projevila se především omezenou dostupností zahraničních pracovníků. Narůstající ekonomické nejistoty podniků i domácností spolu s vysokou administrativní náročností procesu přípravy i realizace staveb si ale postupně začaly vybírat svou daň. HPH ve stavebnictví, jako v jednom z mála hlavních odvětví, tak na sklonku roku ve srovnání se 3. čtvrtletím 2020 poklesla (o 1,2 %).

Proti hlubšímu poklesu HPH v ekonomice působila loni nejvíce odvětví s převahou vládních institucí, a to zejména ve 2. polovině roku (+0,3 p. b.), kdy ve vazbě na nepříznivou epidemickou situaci narostly nároky na výkon zdravotnictví⁴. To platilo i pro informační a komunikační činnosti. I tak zde HPH loni rostla nejméně za posledních osm let (+1,6 %)⁵. HPH zemědělství, lesnictví a rybnářství vzrostla loni meziročně o bezmála 5 % a stejně jako v roce 2019 to bylo jedno z nejdynamičtějším odvětví ekonomiky. Přispěla k tomu stabilizovaná situace v zemědělské prvovýrobě, jež nebyla v roce 2020 vyjma zpřísněných hygienických opatření regulačními vlivy negativně dotčena. Výroba masa lehce vzrostla

¹ Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² Negativní dopad zde mělo nejen jarní i podzimní uzavření významné části maloobchodních prodejen, ale i přetrvávající hluboký útlum v příjezdovém cestovním ruchu. Výdaje na konečnou spotřebu klesly loni u nerezidentů v ČR meziročně o 51 %, z toho ve 2. až 4. čtvrtletí dokonce o nebývalých 64 %. Nerezidenti se na celkových výdajích na konečnou spotřebu domácností v ČR dlouhodobě podílejí zhruba 6 %.

³ Zahnuje kulturní, zábavní a rekreační činnosti a dále zejména poskytování osobních služeb (např. kadeřnictví, kosmetické služby, čistící služby či opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost).

⁴ V celém uskupení Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče vzrostla loni ve 2. pololetí odpracovaná doba meziročně o 0,9 %. Nejvyšší růst z hlavních odvětví zaznamenaly informační a komunikační činnosti (+3,6 %).

⁵ Relativně slabší růst mohl souviset s hlubokým loňským útlumem filmového a hudebního průmyslu, v menší míře i s vývojem v dílčím odvětví vydavatelských činností.

<p>vliv dobré úrody, stabilizovaný stav živočišné výroby i silná živelní těžba dřeva.</p>	<p>(+0,9 %), a to díky vyšší porážkové hmotnosti vykrmovaného skotu a prasat i dlouhodobě posilující spotřebitelské oblibě drůbežního masa. Tuzemští producenti prodali naturálně o 3,9 % mléka více. Rostlinnou produkci podpořila dobrá loňská sklizeň, zejména u obilovin, brambor či píce⁶. Prorůstově zřejmě působila na celý primární sektor i pokračující živelní těžba dřeva.</p>
<p>Největší meziroční útlum HPH postihl loni státy jižního křídla eurozóny. Ze středoevropských ekonomik si vedlo nejlépe Polsko.</p>	<p>Celková přidaná hodnota klesla za loňský rok v EU o 6,1 % a v zemích eurozóny o 6,5 %, tedy více než v ČR⁷. Přesto byl tuzemský útlum mezi státy EU desátý nejvyšší. Unijní výsledky byly ovlivněny propadem výkonu významných ekonomik zejména na jižním křídle eurozóny (Španělsko 10,8 %, Itálie 8,6 %, Řecko 8,1 %, Portugalsko 6,4 %) a také Francie (8,1 %). Ze středoevropských států si nejlépe vedlo Polsko (-2,8 %), nejhůře Rakousko (-6,4 %). Německo i Slovensko zaznamenaly srovnatelné poklesy jako ČR. Růst přidané hodnoty registrovalo jen Irsko (+2,5 %), relativně příznivé výsledky hlásily i severské státy či Pobaltí. Rozdíly mezi státy vypovídají primárně o náběhu koronavirové nákazy napříč EU, rychlosti a intenzitě vládních restriktivních opatření a zčásti také o odlišné odvětvové skladbě ekonomik (negativně se projevilo vyšší zastoupení odvětví s vazbou na cestovní ruch, pozitivně pak například role veřejných služeb, ale i zpracovatelského průmyslu).</p>
<p>Navzdory silnému letnímu oživení zůstávala hodnota průmyslové produkce stále pod svým „předpandemickým“ vrcholem.</p>	<p>Také podrobnější data podnikových statistik potvrzují to, že po prudkém jarním útlumu⁸ doprovázeném několikátýdenní uzavírkou řady provozoven došlo během května i června k významnému oživení průmyslové produkce⁹. Pozitivně působilo rychlé znovuobnovení poptávky v klíčových exportních oborech i přetrvávající slabší kurz koruny. Důležité bylo i to, že se nedošlo k většímu narušení globálních výrobních řetězců a propustnost hranic pro nákladní dopravu již nebyla dále narušena. Výkon průmyslu meziměsíčně rostl až do října, v posledních měsících roku produkce fakticky stagnovala. I přesto ani prosincová úroveň produkce stále svého „předpandemického“ maxima nedosahovala¹⁰. Pozitivní ovšem bylo, že ve 4. čtvrtletí se průmysl vrátil k růstu v meziročním vyjádření (+2,0 %). Za celý rok 2020 se průmyslová produkce snížila o 7,2 %¹¹. Zatímco v 1. i ve 2. čtvrtletí táhla celé odvětví dolů nejvíce výroba motorových vozidel (zodpovídala za více než třetinu meziročního propadu průmyslové produkce), ve zbývajících částech roku převzalo tuto roli strojírenství. Naopak automobilový průmysl se ukázal být zásadním faktorem pro znovunastolení růstu celého průmyslu ve 4. čtvrtletí (příspěvek +1,9 p. b., spolu s nejbližšími subdodavatelskými odvětvími +2,5 p. b.). Toto oživení, byť s menší intenzitou, ale nastalo ve všech významnějších zpracovatelských odvětvích (vyjma strojírenství).</p>
<p>Výroba motorových vozidel stála za útlumem celého průmyslu v 1. pololetí, byla ale klíčová i pro znovuobnovení jeho růstu na konci roku.</p>	<p>Za loňský rok se produkce v odvětví výroby motorových vozidel snížila o osminu, tedy nepatrně více než v krizovém roce 2009. Faktické uzavření provozoven klíčových podniků i souběžné ochromení činnosti mnohých subdodavatelů vedly v dubnu k nebývalému propadu produkce, vývozu i nových zakázek o více než 75 %¹². V takovém rozsahu se jarní zmrazení ekonomiky v žádném jiném průmyslovém odvětví neobjevilo. Již během června</p>

⁶ Dle předběžných údajů k 15. září 2020 je odhadována celková loňská sklizeň ve výši 7,98 mil. tun. Ta je nejsilnější za poslední čtyři roky a proti desetiletému průměru je vyšší o 4,0 %. Meziročně se sklídilo také více vína, luskovin, brambor, zeleniny, řepky a kukuřice na zeleno a siláž. Nižší byla úroda chmele a cukrové řepy. Z předběžných výsledků souhrnného zemědělského účtu vyplývá, že v roce 2020 vzrostla reálně produkce zemědělského odvětví o rovná 4 %. Nejvíce k tomu přispěla vyšší rostlinná produkce (+6,0 %), podpořená zejména příznivým vývojem u píce, řepky a kukuřice na zmo. Příznivě působila i vyšší živočišná produkce (+1,7 %), sycená z drtivé většiny vyšší hodnotou produkce mléka, s odstupem pak i prasat.

⁷ Za mírnějším poklesem HPH v ČR stál příznivější vývoj ve veřejných službách a v odvětví zemědělství, lesnictví a rybníkářství. Rovněž propad výkonu v odvětví ostatních služeb (sekce R až T) byl v tuzemsku slabší (-12 %) než v EU (-18 %).

⁸ Průmyslová produkce v březnu 2020 meziměsíčně klesla o 11,3 %, v dubnu se propad prohloubil na rekordních 24,1 %.

⁹ Zahnuje odvětví těžby a dobývání, zpracovatelského průmyslu a také energetiky (zde pojímané jako odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu). Všechna meziroční tempa produkce (na úrovni odvětvových sekcí i oddílů) jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční tempa pak také o vliv sezónnosti.

¹⁰ Toto maximum se vlivem cyklického útlumu, kterým tuzemský průmysl procházel již během předchozího roku, nacházelo v květnu 2019. Ve srovnání s touto úrovní byla produkce v prosinci 2020 o 3,2 % nižší.

¹¹ Za globální finanční i hospodářské krize v roce 2009 klesla ovšem produkce tuzemského průmyslu skoro dvojnásobným tempem (o 13,0 %).

¹² Dokládají to i údaje o fyzické produkci. Dle Sdružení automobilového průmyslu bylo během loňského dubna v ČR vyrobeno jen necelých 15 tis. motorových vozidel (ve srovnání se stejným obdobím roku 2019 o 113 tis. méně). Meziročně rostla výroba vozů jen první dva měsíce roku a také v říjnu a prosinci. Za celý rok činila výroba 1 160 tis. vozů, což bylo meziročně o 19 % méně (resp. o 275 tis.). Celoroční pokles postihl jak výrobu osobních vozů, tak i ostatní kategorie motorových vozidel.

kapacit se vrátilo na vysokou úroveň.

Oživení strojírenství stála v cestě přetrvávající slabá soukromá investiční aktivita v ekonomice.

Propady produkce v těžebním průmyslu i energetice byly nejvyšší ve srovnatelné 20leté řadě.

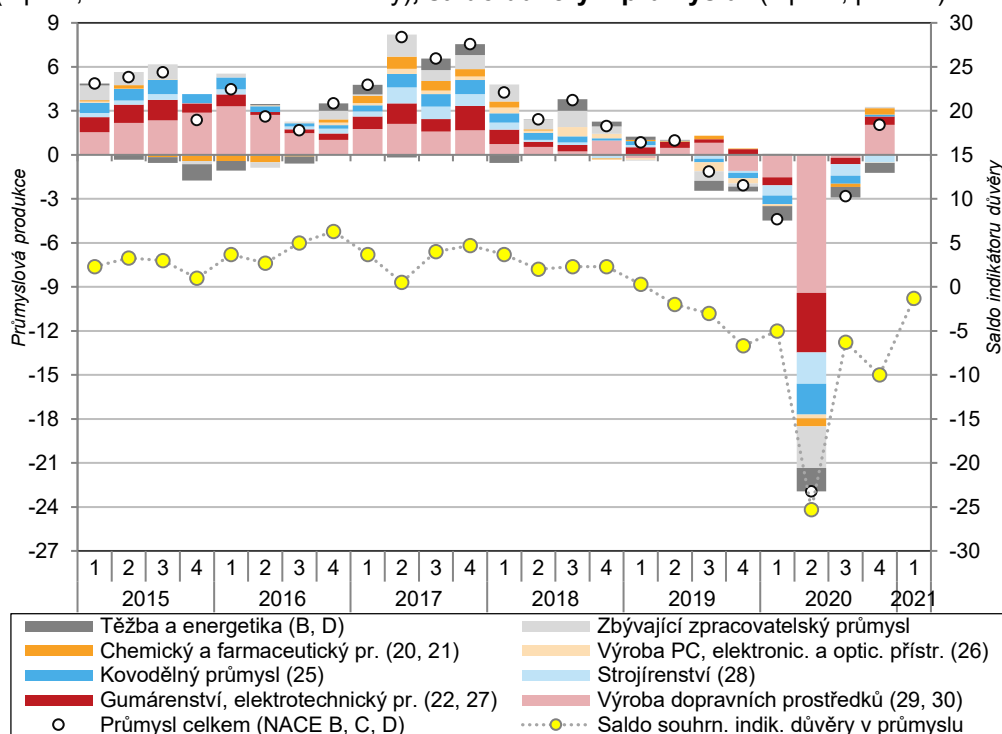
Protipandemické restriktce citelně ovlivnily produkci výroby nápojů.

a července však registrovali výrobci vozidel meziroční růst zahraničních zakázek, s jejichž pomocí se snažili alespoň část jarních ztrát kompenzovat. Ve 4. čtvrtletí přesáhlo využití výrobních kapacit v tomto odvětví 90 %, a vrátilo se tak na úroveň obvyklou v předchozím konjunkturálním období. Produkce tak zde meziročně vzrostla o více než desetinu.

Osmimílový pokles produkce zasáhl loni i strojírenství, které tak přispělo k poklesu celého průmyslu 1 p. b. (o polovinu méně než výrobci automobilů). Strojírnost se prakticky po celý rok potýkala s poklesem domácí i zahraniční poptávky, což souviselo s přetrvávajícím útlumem investiční aktivity v ekonomice. Nejvýrazněji však loni propadla produkce v dlouhodobě útlumovém těžebním průmyslu (o rekordních 16,5 %, ve stále dominantní těžbě uhlí skoro o čtvrtinu). Vzhledem k váze tohoto odvětví to však mělo na výkon celého průmyslu omezený dopad (-0,3 p. b.). Větší roli měla energetika (-0,7 p. b.), kde rekordní 6,3% meziroční pokles produkce těsně kopíroval tempo výroby elektřiny. Vedle plánovaných odstávek v elektrárnách se projevil zejména pokles poptávky v podnicích vlivem snížené či dočasně zastavené výrobní aktivity¹³.

V nejmenším zpracovatelském odvětví – kožedělném průmyslu – klesla loni produkce o sedminu, zejména vinou slabší zahraniční poptávky. O desetinu se loni snížil výkon odvětví výroby nápojů, jemuž se v předchozích letech poměrně dařilo. Citelná provozní omezení pohostinských zařízení doprovázená propadem příjezdového cestovního ruchu se zde negativně promítly na tuzemských tržbách. K poklesu došlo ale i u vývozu nápojů. Naopak relativně mírný pokles produkce (mezi 3 a 4 %) postihl chemický průmysl, výrobu stavebních hmot či výrazně proexportní výrobu počítačů, elektronických a optických přístrojů.

Graf č. 4 Příspěvy dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce (v p. b., očištěno o kalendářní vlivy), saldo důvěry v průmyslu* (v p. b., pr. osa)

*Saldo důvěry je sezónně očištěno a vyjadřuje stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí.
Zdroj: ČSÚ

¹³ Dle údajů Energetického regulačního úřadu činila loni v ČR celková hrubá výroba elektřiny 81,4 TWh (nejméně od roku 2002). Meziročně se snížila o 6,4 %. Hrubá spotřeba elektřiny klesla o 3,5 % na 71,4 TWh (pětileté minimum). Podnikatelé spotřebovali na hladině nízkého napětí elektřiny meziročně o 2,9 % méně, největší podniky pak o 6,6 % méně. Omezení mobility obyvatel, rozšíření práce z domova i distančního vzdělávání vedly loni ke zrychlení růstového tempa spotřeby elektřiny v domácnostech (na +4,7 %). Ty spotřebovaly nejvíce elektřiny od roku 1996.

Potravinářství těžilo z vyšší tuzemské poptávky i dobré úrody.

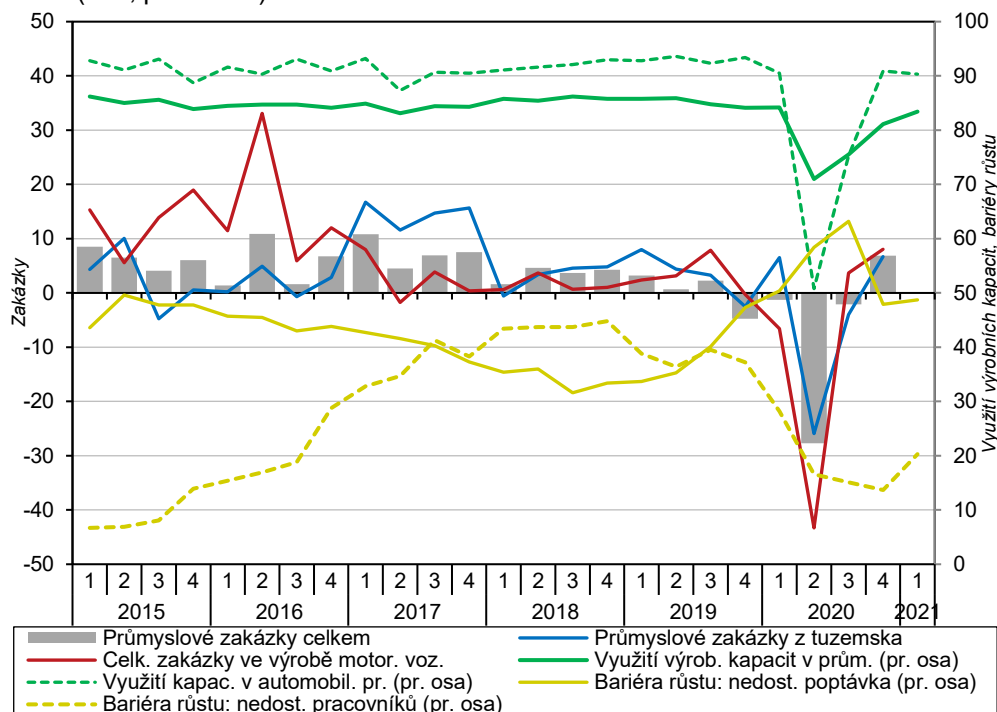
Některým zejména menším oborům pomáhala specifická skladba poptávky během koronavirové krize.

Nejvíce narostly tržby podnikům v energetice, výhradně vlivem cenového růstu.

Přestože potravinářský průmysl loni zaznamenal nejslabší meziroční tempo produkce od konce recese v roce 2013, šlo o jedno z mála průmyslových odvětví, jež loni vykázalo růst (+0,6 %). Vedle relativně stabilní tuzemské poptávky mu patrně pomáhaly i dobré letošní výsledky zemědělské prvovýroby. Úzkou vazbou na primární sektor se vyznačují i dřevozpracující a papírenský průmysl. Ty docílily shodně posílení produkce okolo 4 %. Specifická skladba poptávky během koronavirové krize se loni odrazila v mírném růstu výkonu farmaceutického průmyslu (+3,7 %) či ostatního zpracovatelského průmyslu (+2,4 %), jenž zahrnuje i výrobu lékařských potřeb či výrobu her a hraček.

Nominální tržby průmyslových podniků se loni snížily o 6,1 %¹⁴, poprvé od roku 2009. Pokles tržeb z přímého vývozu i z tuzemska byl takřka totožný. Nejvíce vzrostly tržby v energetice (+5 %). Rovněž výhradně vlivem cenového růstu stržili více výrobci oděvů. Naopak navzdory vyšší produkci nerostly tržby v papírenském průmyslu. Cenový vliv negativně ovlivnil i tržby v chemickém průmyslu a hutnictví (v obou odvětvích se tržby snížily o více než desetinu).

Graf č. 5 Nové zakázky v automobilovém průmyslu a v průmyslu celkem (v běžných cenách, meziročně v %) a využití výrobních kapacit v průmyslu* a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

*Využití průmyslových kapacit i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav v prvním (bariéry růstu), resp. druhém měsíci daného čtvrtletí (využití kapacit). Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně
Zdroj: ČSÚ

Hodnota nových průmyslových zakázek na konci roku vzrostla.

Krátkodobé vyhlídky průmyslu se ke konci roku zlepšovaly. Hodnota průmyslových zakázek¹⁵ vzrostla ve 4. čtvrtletí 2020 zásluhou zahraniční i tuzemské poptávky meziročně o 6,9 %¹⁶. Vyšší poptávka postupovala drtivou většinou sledovaných oborů, minula však důležité odvětví strojírenství. Využití výrobních kapacit překročilo na počátku roku 2021 již 83 %, a těsně se tak přiblížilo úrovni z posledního konjunkturálního období¹⁷. Hlavní růstovou bariérou¹⁸ zůstává nedostatečná poptávka. Na počátku roku 2021 ji uvedla skoro polovina

¹⁴ Ve 4. čtvrtletí 2020 ale tržby podniků z průmyslové činnosti meziročně posílily o 4,2 %, a to výhradně díky vyšší zahraniční poptávce.
¹⁵ Zjišťování zakázek probíhá pouze ve dvanácti zpracovatelských odvětvích, která vyrábějí převážně na zakázku, s dlouhodobějším výrobním cyklem a s většími zásobami zakázek.
¹⁶ Růst je zčásti ovlivněn nižší srovnávací základnou, neboť na konci roku 2019 se průmysl nacházel ve fázi mírného cyklického útlumu.
¹⁷ Nejvíce vytižené kapacity měl dřevozpracující průmysl (93 %). Blízko 90% hranice se pohybovaly automobilový, gumárenský, plastikařský, chemický a papírenský průmysl a také opravy strojů a zařízení. Úroveň hluboko pod svým dlouhodobým průměrem a vytiženost jen okolo 70 % naopak vykázala některá malá odvětví (nápojový, obuvnický, kožedělný, tiskařský i petrochemický průmysl).
¹⁸ Podniky mohly uvést více bariér současně.

Mezi bariérami růstu stále výrazně dominuje nedostatečná poptávka. Indikátor důvěry na počátku roku 2021 posílil.

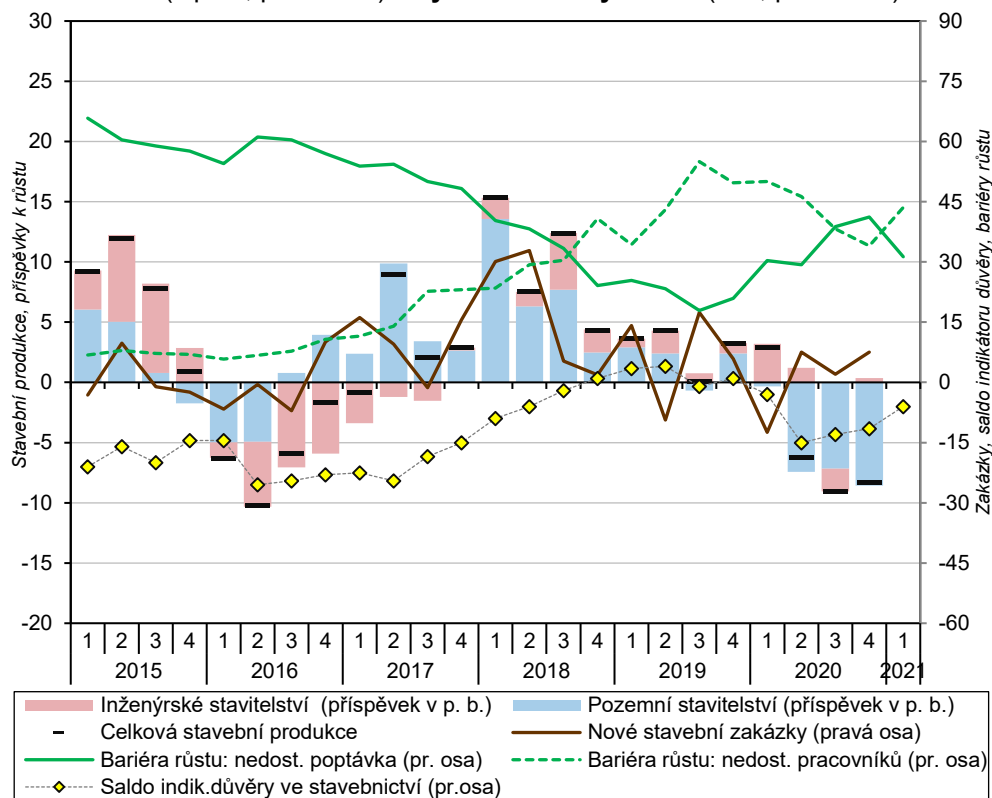
Dopady protipandemických opatření byly ve stavebnictví pozvolnější, přetrvávaly však déle.

Produkce pozemního stavitelství propadla nejvíce za poslední dvě dekády. Inženýrské stavitelství si mírný růst udrželo.

průmyslových podniků, nedostatek pracovníků trápil pětinu z nich. Souhrnné saldo indikátoru důvěry v průmyslu na přelomu let 2020 a 2021 rostlo a v letošním únoru se nacházelo nejvýše od dubna 2019. Očekávání výrobní činnosti v následujících třech měsících bylo mírně pozitivní a výhled v oblasti změn zaměstnanosti neutrální.

Dopady protipandemických opatření se ve stavebnictví projevily pozvolněji, zato s větší setrvačností. Nejhlubší meziměsíční pokles stavební produkce¹⁹ nastal loni až v květnu (-3,9 %). Restriktivní opatření postupně omezila potřebnou součinnost všech aktérů stavebního řízení a dále tak ztížila náročný administrativní proces přípravy staveb. Některá výběrová řízení byla pozastavena, což narušilo plynulost výstavby. Vlivem omezené mobility došlo k prohloubení problémů s dostupností pracovníků, zejména těch zahraničních. Na rozdíl od drtivé většiny ostatních tržních odvětví byl jarní útlum ve stavebnictví slabší, nebyl však doprovázen následným oživením. Produkce tak mezikvartálně klesla ve 3., ale i ve 4. čtvrtletí (-2,9 %, resp. -0,3 %). Za celý loňský rok produkce propadla o 6,2 %²⁰, a to výhradně vlivem slabého výkonu pozemního stavitelství (-9,0 %, minimum ve srovnatelné řadě po roce 2000). Inženýrskému stavitelství pomohl pokračující růst veřejných investic²¹, jeho výkon tak ve srovnání s rokem 2019 mírně vzrostl (+1,4 %).

Graf č. 6 Příspěvky odvětví k meziroční změně stavební produkce (v p. b.), nové stavební zakázky (meziročně v %, pravá osa), saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví* (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu* (v %, pravá osa)

Údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy.

*Saldo důvěry i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav ve druhém měsíci daného čtvrtletí. Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně.

Zdroj: ČSÚ

¹⁹ Všechny meziroční údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční tempa pak také o vliv sezónnosti.

²⁰ Srovnatelný útlum byl zaznamenán i v roce 2016. Tehdy ovšem stál v jeho pozadí krátkodobý výpadek veřejných infrastrukturních investic související s přechodem na nové programové období EU.

²¹ Investiční transfery Státnímu fondu dopravní infrastruktury ze státního rozpočtu byly loni meziročně o 41 % vyšší. Zrychloval rovněž příliv prostředků ze strukturálních fondů EU (+21 %, na 75,8 mld. korun).

<p>Výkon pozemního stavitelství srážela hlavně nižší výstavba nebytových budov.</p>	<p>Stavebnictví tak loni pomáhaly opravy a modernizace, neboť dále rostl objem stavebních povolení na změny dokončených staveb (+0,5 %). Ze stejného zdroje lze usuzovat na útlum nové výstavby, zejména nebytových budov (-11 %). Počet zahájených bytů ve srovnání s vysokou loňskou základnou klesl o bezmála 9 %²². I tak byla loňská četnost bytů (35,3 tis.) druhá nejvyšší za poslední dekádu. Po pěti letech růstu ubylo loni i dokončených bytů (o 5,4 %), především vinou nižšího počtu bytů v bytových domech. Zato v rodinných domech vzniklo loni nejvíce bytů za posledních deset let (19,3 tis.). Pokles výstavby měl loni převážně plošný charakter, dokončených bytů celkem přibýlo meziročně jen v krajích Olomouckém a Moravskoslezském a v Kraji Vysočina.</p>
<p>Dlouhodobější růst bytové výstavby se loni zastavil.</p>	
<p>Nové zakázky rostly v pozemním i inženýrském stavitelství. Rychleji přibývala zásoba dosud nerealizovaných zakázek.</p>	<p>Hodnota nově uzavřených stavebních zakázek (v podnicích s více než 50 zaměstnanci) ve 4. čtvrtletí 2020 meziročně vzrostla v pozemním (o 8,1 %) i inženýrském stavitelství (7,0 %). Vzhledem k tomu, že se tak dělo i po většinu roku 2020, mělo to v kombinaci s nižší loňskou plynulostí stavební produkce pozitivní dopad na celkovou zásobu práce (dosud nerealizované zakázky). Ta byla na konci prosince meziročně vyšší o šestinu, o což se podobným dílem zasloužily veřejné i soukromé tuzemské zakázky. Poprvé od roku 2014 vzrostl objem nasmlouvaných prací v zahraničí, jimiž si tuzemské firmy mnohdy vypomáhají „v horších časech“. Celková důvěra podnikatelů ve stavebnictví se od půle loňského roku zlepšovala a v únoru 2021 dosáhla jedenáctiměsíčního maxima. Souviselo to s příznivým vývojem zakázek i mírně pozitivním náhledem na vývoj zaměstnanosti. I tak nedostatečná poptávka stále limitovala skoro třetinu podniků a nedostatek pracovníků kolem 40 % z nich.</p>
<p>Důvěra ve stavebnictví posilovala. Významné bariéry růstu produkce ale přetrvávaly.</p>	
<p>Tržby ve službách propadly meziměsíčně v březnu i v dubnu téměř o desetinu.</p>	<p>Tržby ve vybraných službách²³ byly vládními restriktivními opatřeními loni zvláště citelně zasaženy. Během března a dubna se meziměsíčně rekordně propadly skoro o desetinu. V následujících třech měsících došlo sice k částečnému oživení (hlavně v ubytování, stravování a pohostinství), to ale zdaleka nemohlo hluboký předchozí útlum kompenzovat. Druhá epidemická vlna vedla ke zkrácení letní turistické sezóny. Od srpna až do konce loňského roku tržby meziměsíčně opět klesaly²⁴, ovšem o řád nižšími tempy než za jarní krize. Některé služby se dokázaly zčásti přizpůsobit nařízenému omezení mezilidského kontaktu, určitý segment služeb také profitoval z příznivého vývoje průmyslu.</p>
<p>Tržby ve službách loni propadly hlouběji než v roce 2009. Nejvíce je ovlivnil vývoj v dopravě a skladování.</p>	<p>Za celý loňský rok se tržby ve službách propadly o 11,8 % a mírně tak překonaly svůj dosud nejhlubší útlum z roku 2009. Na loňském poklesu se téměř třetinou podílela váhově dominantní doprava a skladování. Jen mírně slabší vliv měla další odvětví – administrativní a podpůrné činnosti, resp. ubytování, stravování a pohostinství –, která byla rozhodujícím faktorem nepříznivého vývoje služeb ve třetím, resp. čtvrtém čtvrtletí 2020.</p>
<p>Nejvíce byly zasaženy oblasti služeb vázané na cestovní ruch či jiné volnočasové aktivity.</p>	<p>Vzhledem k povaze restrikcí není překvapivé, že největší útlum ve službách postihl oblasti úzce vázané na cestovní ruch a jiné volnočasové aktivity. Tržby cestovních kancelářů a agentur propadly ve srovnání s rokem 2019 o 75,0 %, v letecké dopravě o 70,4 %, v ubytování o 55,9 % a ve stravování i pohostinství o 34,1 %²⁵. Téměř o dvě pětiny propadl i výkon filmového a hudebního průmyslu²⁶. S problémy se loni potýkaly i další oblasti služeb, kde je poptávka citlivá na výkyvy hospodářského cyklu. Šlo zejména o pracovní agentury, v nichž tržby propadly skoro o pětinu. O více než desetinu se snížily v pozemní dopravě, ve skladování a také v reklamě, 8% pokles registrovaly aktivity v oblasti pronájmu</p>

²² Loňský pokles se netýkal kategorie bytů vzniklých úpravou stávajících bytových domů. Těch bylo v ČR zahájeno 3 244, nejvíce po roce 2004. To mohlo souviset s celkově nižší administrativní náročností přípravy těchto staveb (projekční práce, součinnost se stavebními úřady).

²³ Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za služby jsou ve stálých cenách, meziroční údaje jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční jsou očištěny o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

²⁴ K mírnému poklesu tak došlo i v prosinci, kdy byla část restrikcí krátkodobě uvolněna. To se však pozitivně projevilo pouze v odvětví ubytování, stravování a pohostinství. V ostatních odvětvových sekcích služeb tržby meziměsíčně klesaly.

²⁵ Loňský propad těchto odvětví, jenž byl v historii samostatné ČR bezprecedentní, dokresluje i srovnání v běžných cenách. Zatímco tržby ve stravování a pohostinství se loni nacházely na úrovni roku 2015, tržby v letecké dopravě nedosahovaly ani tří pětín úrovně roku 2000 (u cestovních kancelářů byly dokonce jen na 39 % úrovně počátku milénia).

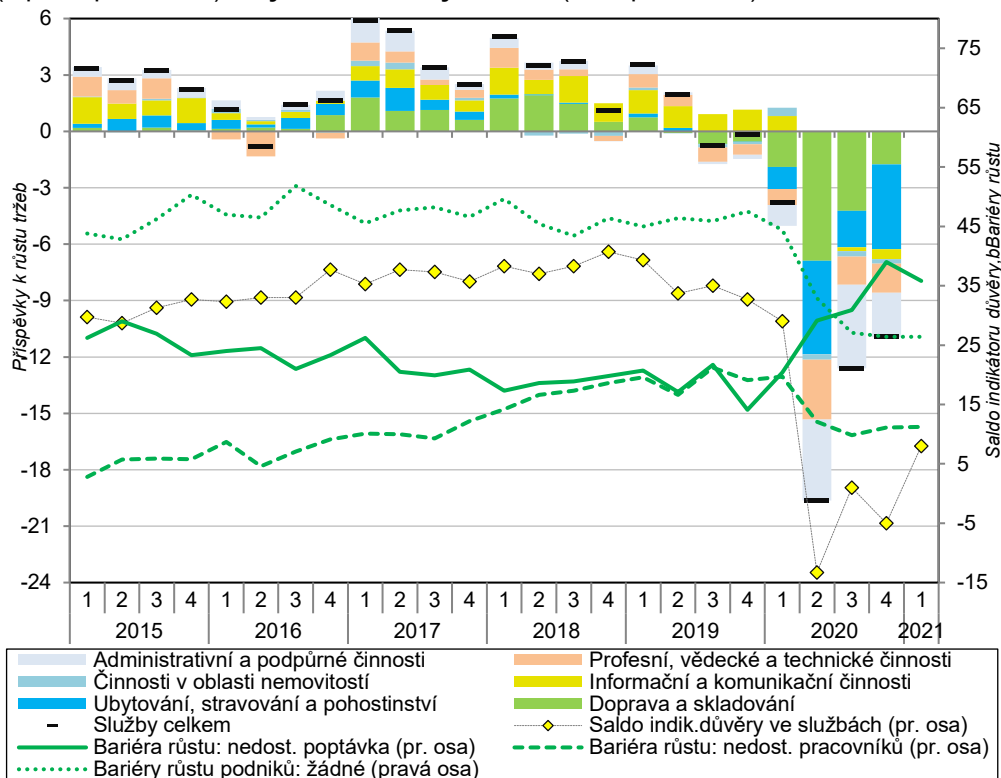
²⁶ Dle údaje Unie filmových distributorů klesl počet návštěvníků kin meziročně o 65 %, na 6,4 mil. (nejnižší počet v historii ČR). Téměř pět měsíců v roce byla kina fakticky uzavřena (povolen byl jen provoz autokin), bez jakýchkoli omezení fungovala jen 2,5 měsíce v roce. Méně byla zasažena oblast výroby filmů, na niž se vztahovaly významné restrikce pouze během jarní pandemické vlny.

Služby s vazbou na průmysl zažily ve druhé polovině roku mírné oživení.

a operativního leasingu či architektonické a inženýrské činnosti. Oblasti služeb navázané na průmysl zažily ve 2. pololetí oživení. Ve 4. čtvrtletí tak ve srovnání s předchozím kvartálem vzrostly tržby v pozemní dopravě (+1,9 %), ve skladování (+3,2 %) i v pracovních agenturách (+5,2 %).

Graf č. 7 Příspěvky odvětví k meziroční změně tržeb ve službách* (v p. b., očištěno o kalendářní vlivy), saldo indikátoru důvěry ve službách** (v p. b., pravá osa) a vybrané bariéry růstu** (v %, pravá osa)

* Bez odvětví obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb.

**Zahrnuje i finanční sektor. Saldo důvěry i bariéry růstu jsou sezónně očištěny a vyjadřují stav v prvním (bariéry růstu), resp. ve druhém měsíci daného čtvrtletí (saldo důvěry). Podniky mohly uvést více hlavních bariér současně.

Zdroj: ČSÚ

Poptávka po poštovních a kurýrních činnostech, informačních činnostech či telekomunikačních službách významně vzrostla.

Role některých oblastí služeb, které nabízely řešení v prostředí omezeného sociálního kontaktu, naopak loni sílila. V telekomunikačních tržbách vzrostly o 4,8 % (nejvíce po roce 2007). Svižně rostly i informační činnosti (5,5 %), zahrnující např. zpracování dat, webové portály či hosting. Třetím rokem v řadě rostla poptávka po tvorbě programů a vysílání. Boom zažívaly poštovní a kurýrní činnosti, kde tržby rostly dvojciferným tempem druhým rokem v řadě²⁷. Vedle toho lze nalézt i některé oblasti služeb, na něž neměly vládní restriktce významný dopad a jejichž tempo tržeb se ve srovnání s rokem 2019 podstatně neměnilo (činnosti v oblasti nemovitostí, právní a účetnické činnosti či bezpečnostní a pátrací činnosti).

Maloobchodní tržby meziročně klesly poprvé za posledních sedm let.

Maloobchodní tržby²⁸ byly loni zásadně ovlivněny jarní a podzimní vlnou protipandemických opatření. V březnu meziměsíčně propadly o 11,8 %, v listopadu o 5,6 %. Za celý rok 2020 se snížily o 0,9 %, a docílily tak nejslabšího tempa po roce 2012. Proti hlubšímu poklesu tržeb působila dobrá kondice pracovního trhu, vyznačující se dosud utlumenou nezaměstnaností i pokračujícím reálným růstem průměrných mezd (jenž zrychlil na konci roku). Na druhé straně saldo důvěry spotřebitelů, které citlivě reagovalo na vládní restriktce,

²⁷ Jejich role se loni zvýraznila i kvůli uzavření části maloobchodu, ale také omezení stravování a pohostinství (zčásti kompenzované dovážkou jídla).

²⁸ Všechna meziroční tempa tržeb za maloobchod jsou uvedena ve stálých cenách a očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní i meziměsíční tempa jsou očištěna o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů). Maloobchod zahrnuje odvětví CZ-NACE 47.

setrvalo v negativním pásmu. Obavy domácností z růstu cen i nezaměstnanosti zůstávaly vysoké. Maloobchod byl tlumen i nižší spotřebou ze strany nerezidentů.

Za poklesem maloobchodu stál zejména propad poptávky po pohonných hmotách.

Za poklesem maloobchodu stál loni především propad tržeb za pohonné hmoty (o 9,0 %). Projevilo se i mírné snížení tržeb za prodej potravin (-0,3 %), jež bylo způsobeno výhradně specializovanými (zpravidla malými) prodejny. Růst tržeb za nepotravinářské zboží loni pokračoval jen díky dynamickému rozvoji internetového a zásilkového prodeje (+27,3 %), i když šlo o nejslabší růst za poslední dekádu (+0,5 %). Část specializovaných prodejen ale postihl dvojciferný propad tržeb (u oděvů, obuvi a koženého zboží či u výrobků pro kulturu a rekreaci). Mírný růst přetrval u prodejen s farmaceutickým a zdravotnickým zbožím (+3,5 %), s počítačovým a komunikačním zařízením (+2,7 %) či s výrobky pro domácnost (+1,2 %).

Segment nepotravinářského zboží rostl jen díky internetovému a zásilkovému prodeji.

Tržby za obchod a opravy motorových vozidel rekordně propadly.

V motoristickém segmentu obchodu loni tržby propadly o 15,2 % – skoro o polovinu více než v roce 2009. Souviselo to s přetrvávajícím útlumem soukromých investic v ekonomice.